

CUM NE PROTEJĂM DE DEZINFORMARE ȘI MANIPULARE?

Trăim într-o lume a informațiilor. De la televizor sau de la radio, de pe Internet, din ziar, de pe telefonul mobil, de la rude, prieteni sau cunoscuți – informația vine peste noi și parcă încearcă să ne influențeze gândurile și acțiunile. Cum să facem să nu ne rătăcim în acest „hățiș” al informațiilor și să nu ne lăsăm manipulați?

Iată 5 întrebări, răspunsurile la care ne pot ajuta să ne protejăm de dezinformare și manipulare

1. Ce mi se prezintă, de fapt?

Analizez cu atenție informația care mi se prezintă. Despre ce este vorba?

a) **FAPTE** – adică lucruri care s-au întâmplat?

O știre „curată” – i se mai spune *factuală* – descrie faptele.

b) **OPINII** – adică ce cred alți oameni despre anumite fapte sau situații?

Un material de opinie trebuie să fie *asumat deschis de autor* (să știm că e părerea lui).

c) **PUBLICITATE** – adică cineva vrea să mă determine să cumpăr ceva?

O informație care prezintă o ofertă comercială a unui operator comercial – reclamă.

2. Dacă sunt fapte, oare sunt credibile?

Nu toate faptele sunt prezentate într-un mod corect și onest. Unele instituții media și persoane care transmit informația exagerează, altele ascund anumite lucruri sau pur și simplu inventează. Cum pot să-mi dau seama dacă un articol este onest? O știre credibilă trebuie:

- să-mi spună cine, ce, unde, când, de ce a făcut faptele respective;
- să indice sursa informației: de unde știe jurnalistul că acele fapte au avut loc așa și nu altfel;
- să prezinte date/cifre concrete și să spună de unde provin;
- să conțină cel puțin două surse independente una de alta;
- să nu conțină opinia jurnalistului.

3. Dacă sunt opinii, sunt competente?

Oricine are dreptul la opinie. Dar, pentru a fi cu adevărat valoroasă, opinia trebuie să fie competentă – adică să vină de la cineva priceput la tema respectivă. Așa că analizez:

- Cine își dă cu părerea – este cu adevărat un

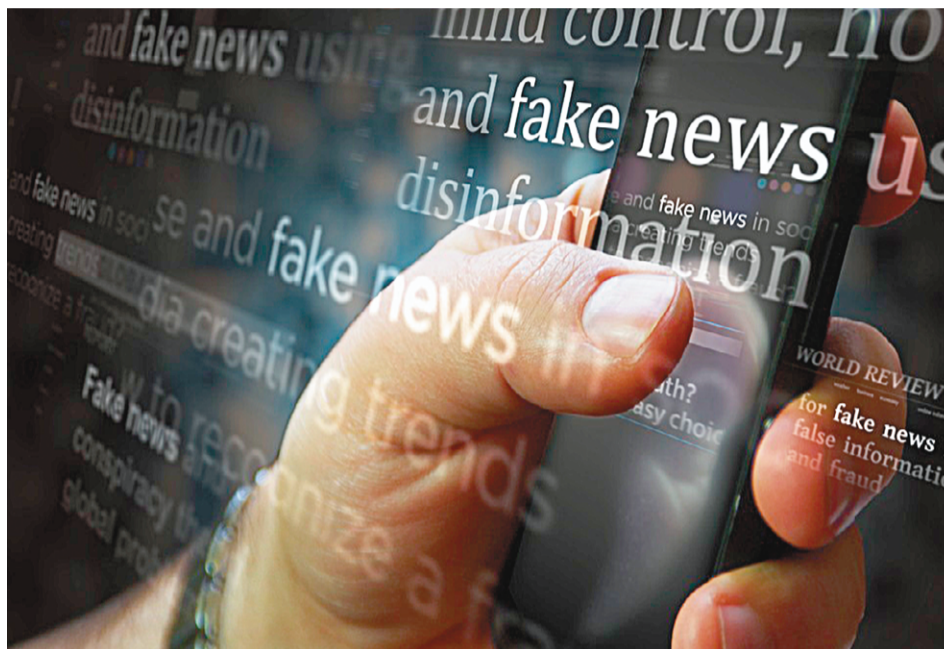

Foto: Gettyimages

FALS
In loc să ajute propriii cetățeni, autoritățile din Moldova îi susțin financiar pe refugiații ucraineni

REALITATE
Mesaj speculativ. Refugiații ucraineni sunt ajutați atât de persoane fizice, juridice, cât și prin intermediul organizațiilor naționale și internaționale.

FALS
NATO vrea să facă din Moldova un poligon de luptă, la fel ca în Ucraina

REALITATE
NATO respectă pe deplin neutralitatea constituțională a Moldovei și oferă sprijin pentru reformarea și modernizarea sectorului de securitate și apărare.

specialist în domeniul respectiv?
• Cât de argumentată este opinia?
• Ce termeni folosește omul care își exprimă opinia?

4. Ce vrea de la mine cel/cea care transmite informația?

De regulă, cei care vor să ne manipuleze

încearcă să stărneasce emoții, nu să stimuleze judecata „la rece”. De aceea, încerc să văd dacă informația îmi trezește:

- furie sau indignare
- frică
- milă

Dacă simt că încearcă să mă sensibilizeze, să mă emoționeze peste măsură, atunci cel mai

probabil scopul celui care îmi transmite informația nu este onest.

(Aceste sentimente ne pot încerca și atunci când citim sau privim unele materiale de presă care descriu fapte. În aceste cazuri, trebuie să analizăm dacă scopul jurnalistului este să informeze și nu să stărneasce reacții emoționale).

5. Cum pot verifica dacă instituția media este corectă?

Nu există formulă fără greș care să ne protejeze de dezinformare și știrile false. Totuși, în afară de răspunsurile la întrebările de mai sus, mai sunt câteva indicii care ajută să ne facem o idee cât de corect este canalul mediatic care ne furnizează informațiile. Iată aceste indicii:

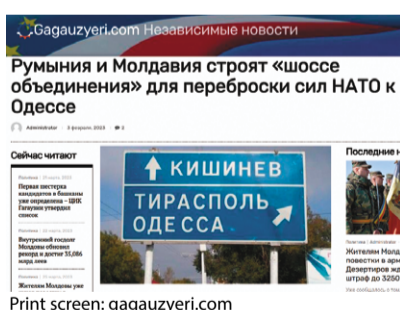
- Titlurile au legătură cu textul/conținutul materialelor și nu încearcă să mă inducă în eroare;
- Articolele sunt semnate de autori identificabili. Dacă autorul îmi este cunoscut și are o reputație bună, atunci șansele ca știrea să fie reală sunt mari;
- Canalul mediatic are o adresă fizică concretă, date de contact (redactor-șef, un telefon, o adresă de e-mail) și nu-și ascunde proprietarii. O instituție media care nu dă aceste detalii, încearcă să „se camufleze”. Are ceva de ascuns?
- Stilul de redactare este îngrijit, limbajul este corect, textul nu conține greșeli gramaticale, iar grafica nu este tipătoare.

Cea mai eficientă „armă” împotriva dezinformării este GÂNDIREA TA CRITICĂ!

Tancurile NATO pe... autostrada propagandei

Obiectele de infrastructură din Republica Moldova și România devin surse de „inspirație” pentru propagandiști. Fie că este vorba despre construcția unor poduri sau drumuri, sursele media cu politică editorială pro-Kremlin speculează că ele sunt construite pentru a facilita trecerea... „forțelor NATO”.

Câteva site-uri pro-Kremlin au tirajat dezinformări că România și Republica Moldova construiesc o autostradă care ar urma să ajungă până la Odesa, în Ucraina, facilitând „trecerea forțelor NATO”. Autorii speculează pe intenția autorităților din R. Moldova și România de

Print screen: gagauzyeri.com

a început. Se planifică finalizarea ei în 2026-2027.

Pod peste Prut pentru... tancuri

O altă speculație similară vizează podul plutitor peste râul Prut, care va face legătura dintre orașul Leova din Republica Moldova și satul Bumbăta din județul Vaslui, România, fluidizând traficul dintre aceste localități. După ce primarul orașului Leova, **Alexandru Bujorean**, a publicat un mesaj despre avantajul construcției acestui pod, unii internați au afirmat că podul se construiește pentru tancuri.

Alexandru Bujorean, confirmă că amenajarea podului se face pentru a fluidiza traficul la frontieră. Același lucru îl confirmă și **Corneliu Stîngă**, primarul comunei Vetrișoia din județul Vaslui, România, în componența căreia se află satul Bumbăta. „Cu siguranță este doar pentru a ajuta traficul și de a degreva un pic trecerea de la Albița. Acest pod nu are capacitate să ducă traficul greu”, spune C. Stîngă. „Eu le-aș sugera celor care fac astfel de afirmații să se documenteze cât cântărește un tanc NATO și care este capacitatea podului. Podul flotant va avea o capacitate de 40 de tone, dar nu mai mult de 7 tone pe axă. Asta înseamnă că nu va putea ține un camion cu cereale, cu atât mai puțin un tanc”, adaugă A. Bujorean.

Narativele cu tancurile NATO sunt specifice propagandei Kremlinului și sunt lansate pentru a genera o stare de panică în societate și a destabiliza situația din țară. Anterior au mai fost distribuite alte falsuri care tancurile NATO „invadează” Republica Moldova sau că NATO „încearcă să pătrundă” în regiunea transnistreană, dezmințite de autorități și de portalul **Stopfals.md**.

UNDE PUTEM SEMNALA DEZINFORMAREA?

În **Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova** dezinformarea este definită ca „răspândire intenționată a informațiilor false, create pentru a dăuna unei persoane, unui grup social, unei organizații sau securității statului”. Conform articolului 13 al Codului, furnizorii de servicii media audiovizuale, adică televiziunile și posturile de radio, sunt obligați să asigure informarea corectă, inclusiv: a) să asigure distincția clară între fapte și opinii; și b) să informeze cu privire la un fapt sau un eveniment corect, iar informația să fie verificată și prezentată în mod imparțial și cu bună-credință.

Consiliul Audiovizualului poate sancționa televiziunile și posturile de radio care încalcă legislația.

Orice persoană poate semnală Consiliului Audiovizualului dezinformarea la TV sau Radio, la fel ca și știrile violente, publicitatea sexistă, limbajul discriminatoriu, desenele animate ce nu sunt dublate în română.

Petițiile pot fi depuse și online pe pagina electronică: www.consiliuaudiovizual.md

Toți jurnaliștii trebuie să respecte **Codul deontologic al jurnalistului din Republica Moldova** care stabilește că „dezinformarea, știrile false și mesaje manipulatorii diseminate prin intermediul mass-media sunt fenomene nocive și periculoase pentru informarea publicului și pentru democrație”.

De examinarea încălcărilor Codului deontologic al jurnalistului se ocupă **Consiliul de Presă din Republica Moldova**. Consiliul de Presă nu poate impune sancțiuni pecuniare, dar emite decizii de constatare și face recomandări. Orice consumator de presă vizat direct poate depune plângeri la Consiliul de Presă. În unele cazuri, membrii Consiliului se pot autosesiza.

Plângerile pot fi depuse și online pe pagina electronică: www.consiliuldepresa.md

Dezinformarea și speculațiile pe orice tip de platformă de comunicare (inclusiv TV, radio, ziare, site-uri, rețele sociale), pot fi semnalate **Campaniei împotriva informațiilor false și tendențioase STOP FALS!**, desfășurată de **Asociația Presei Independente (API)**, pe pagina electronică: **www.semnale.stopfals.md**

AI DEPISTAT UN FALS ÎN MASS-MEDIA SAU PE REȚELELE SOCIALE?

Semnalează-l aici! www.semnale.stopfals.md

Verificatorii de fapte vor examina semnalele și vor informa publicul despre falsurile descoperite.